

Τεύκρος Ανθίας

Εκατό χρόνια από τη γέννησή του

Ο Τ. Ανθίας είναι μέγιστη πνευματική προσωπικότητα αυτού του τόπου, πράγμα που ούτε η έρευνα που έγινε ως τώρα γύρω από το έργο του την ανέδειξε πλήρως.

Έγραψε «μανιωδώς» ποίηση, ποιος δε θυμάται τα «Σφυρίγματά» του, πεζά κείμενα, ακόμη και πρωτοποριακά για την εποχή τους, π.χ. το «Μπλάκ Μαρία Νο. 1», έγραψε λαϊκά μυθιστορήματα σε συνέχειες στις εφημερίδες, θέατρο για μεγάλους, συστηματικά παιδικό θέατρο, ίσως στον τομέα αυτό να είναι ο πρώτος, κριτική θεάτρου, χρονογραφήματα, εκτεταμένα ρεπορτάζ, επιθεωρησιακά νούμερα και τραγούδια που τα μελοποιήσε μάλιστα.

Ακόμα εξέδοσε λογοτεχνικά και άλλα έντυπα, και αναμίχθηκε ενεργά στα θεατρικά συγκροτήματα των χρόνων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων.

Το «ANEY» τιμώντας το τάλαντο, το κέφι και κυρίως τον επίμονο πνευματικό μόχθο του Τ. Ανθία, με την ευκαιρία των εκατό χρόνων από τη γέννησή του φιλοξενεί μια ενδιαφέρουσα μελέτη για τον άντρα και το έργο του, του Κ. Κατσώνη και επιφυλάσσεται να παρουσιάσει στο μέλλον και άλλα κείμενα, ώστε να φωτιστούν καλύτερα οι λιγότερο γνωστές πτυχές της δραστηριότητάς του.

Νίκη Λαδάκη Φιλίππου

Αναπάντεχα έφυγε η Νίκη Λαδάκη Φιλίππου, αφήνοντας όμως πλούσιο λογοτεχνικό έργο, κυρίως ποιητικό.

Στα σαράντα τελευταία χρόνια του 20^{ου} αιώνα η παρουσία της στον τόπο μας ήταν έντονη και όχι μόνο στην ποίηση αλλά και σε άλλες δραστηριότητες, όπως ήταν η έκδοση λογοτεχνικού περιοδικού και η ενεργός συμμετοχή της σε πνευματικά και επιστημονικά σωματεία και ιδρύματα. Η θέλησή της για μόνιμη προσφορά στον τόπο ήταν το κυριότερο χαρακτηριστικό της.

Η λογοτεχνική γενιά του 1960, η σημαντικότερη στην ιστορία της λογοτεχνίας μας, που η Φιλίππου ήταν ένα σημαντικό μέλος της, είναι πιο φτωχή και ο λυρικός της λόγος, με την ευγένεια και το ήθος του, θα μας λείψει.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το «ANEY» βρίσκεται τώρα στον τρίτο χρόνο της ζωής του και έφτασε ως εδώ διατηρώντας, όπως θα έχουν διαπιστώσει οι αναγνώστες μας, τη συνέπεια στους στόχους και την πολιτική του για την προώθηση των πολιτιστικών μας πραγμάτων. Τι είναι, όμως, αυτό που μας ώθησε στην έκδοση αυτού του περιοδικού;

Αντιγράφουμε από το πρώτο τεύχος απόσπασμα από το σχετικό σημείωμα:

«Είναι ακριβώς τούτη η ανυπόφορη λιμνάζουσα στασιμότητα που ώθησε εμάς, μια παρέα νέων, να σπάσουμε το φράγμα της ιδιωτικής μας σιωπής και να αρθρώσουμε δημόσιο λόγο. Ένα λόγο άνευ κομματικών στεγανών και ιδεολογικών προκαταλήψεων. Ένα λόγο κριτικό άνευ κολακειών και φαρισαϊσμού. Πρέπει, ωστόσο, να διευκρινιστεί ότι το «ANEY» δε στρέφεται εναντίον προσώπων ούτε θα καταναλώσει τις δυνάμεις του σε επιθέσεις και αντεγκλήσεις με «κλίκες». Η θέση του θα επισημαίνεται πάντοτε, αλλά εκείνο που ενδιαφέρει αποκλειστικά είναι η δημιουργική δουλειά και όχι η κακόπιστη άρνηση ή το αποκρουστικό χαϊδολόγημα».

Τις θέσεις αυτές που διαβάσατε πιο πάνω σε καμιά περιπτωση δεν τις έχει προδώσει το «ANEY». Κρατήθηκε πάντα στο μετερίζι της προάσπισης του πνεύματος και της τέχνης. Αγκάλιασε με αγάπη τους νέους δημιουργούς και ανάπτυξε ένα διάλογο με τους παλαιότερους. Κι' αυτό θα συνεχίσει να κάνει. Είναι υπόσχεση.

Π Ο Ι Η Σ Η

Αντώνης Ηλιάκης

Δώδεκα κι ένα δίστιχα

(Η κυπριώτικη στη δοκιμασία του υπερρεαλισμού)

Δάσκαλε, δάσκαλε καλέ
Ανέφαντη κληρονομιά, μέν κ' ήσουν μαρκαρίτης
το πρωτινόν το κάλλος σου, δευτερινός Αρκίτης;

Νικόλα, νοικοκύρη μου, 'νεσταίνει το όνομά σου
δώδεκα δωδεκάμερα, κανούν τα τά παιδιά σου.

Θωρώ σε γέρον, νέφαλλον, θωρώ σε και θωρείς με
ανεκινούμαι την αυγήν και πάλε ποσκολιείς με.

Πάντα σου, διάπαντα, πατά πάνω στην Πανταχούσαν
αν τύχειμον και στοιχειωθείς, να 'θρεις γερήν Αθθούσαν.

Πέ μας την αρφαβήταν

Ποιός εμαντάτεψεν, καλή, το 'μορφον το μαστόνιν
ποιός ζευκαλάτης έσπειρεν ζάχαριν πά στο χιόνιν;

Μόνον ο Πικροδάκρυκος πο βάλαν στον Ασβέστην
μέλλιμον πιάσει και 'ρτωθεί στον Πέρα Μαλατέστην.

Φύσα βοριά στή βορεινήν και νότε στην νοτιάν του
επάρτε χαιρετίσματα στην τόσην αρνησιάν του.

Μαρία Σιακαλλή

I

Είμαι ένα φθινόπωρο που δεν λέει να περάσει.
Κι αυτή είναι η εποχή που κάνει τον αυλό μου να λυπάται
και στέλνει την φωνή του σε κίτρινα κύματα.
Μην μαζέψεις τα φύλλα
να μην κρυώσω.
Καρπούς δεν θα κάνω
να μην ζεσταθώ.
Είμαι φθινόπωρο που δεν λέει να περάσει.

II

Πάρε ένα ταμπούρλο
και σαν ένας σαμάνος
ταξίδεψε μακριά,
σ' έναν άλλο κόσμο
και θρες την ψυχή μου.

III

Δες το κύμα που αγκαλιάζει την άμμο.
Δες το χρώμα του ουρανού την ώρα που δύει ο ήλιος.
Έτσι σ' αγαπάω!
Και από μέσα και από έξω.

IV

Σ' είχα δει σε παραθύρια
που μυρίζουν δυόσμο.
Μ' άρεσε να σου μιλώ λίγο πριν χαράξει,

Παντελής Γεωργίου

Ιδεόγραμμα

Λες
καθετί σημαίνει νόημα
συμφώνως της αρχιτεκτονικής των ιδεών

λες τα πράγματα με τ' όνομά τους
κι αυτά φεύγουν μακριά

άρα
ο Θεός δεν έχει φωνή
άρα
ο κόσμος χάνεται βουθά

άρα ακόμη κρατάς
τα υλικά της δόμησης

των ουρανοξυστών των υπογείων ονείρων

Παλίμψηστο

Τριγύρω από σε
δεν υπάρχει θάνατος
(η απουσία του τρομάζει)
με τον Θεό να πίπτει αθάνατος

Μακριά σου
ένα κορίτσι μαδάει μαργαρίτες
(η γεωμετρία του ήλιου στο ζενίθ)
μ' αγαπά δεν μ' αγαπά δεν μ' αγαπά δεν μ' αγαπά

Το σημείο
που νιώθεις ότι είσαι
εκεί ενώ φεύγεις
μην κοιτάς

Χριστίνα Γεωργίου

Γαλάζιο

Ήταν μια φράση καταιγιστική
Που δεν της έμελλε να φύγει
Απαρατήρητη
Οι έφηβοι με τα γαλάζια όνειρα
Την έγραψαν με πάθος στο κορμί τους

...δεν ελπίζω τίποτε
είμαι Λεύτερος

έπνιξαν τα όνειρα
κι αποκομήθηκαν
το νόημα δεν είδαν το μεγάλο

Μα σαν το καλοσκέφτηκαν κι αυτοί
Μεγάλοι πια
Είδαν καράβια που περάσαν ακυβέρνητα
Μες στα γαλάζια όνειρα κρυμμένα
Και φούντωσε φουρτούνα στην ψυχή τους

Ναι δεν ελπίζαν τίποτα
Ναι ένιωσαν ελεύθεροι
και τώρα μέσα στη σιγή της απραξίας
κοιτάζουν πίσω μειδιούν κι έπειτα κλαίνε
αναδυόμενοι από το λάγνο ψέμα

Άλλοι κατάλαβαν αργά κι άλλοι ποτέ
Στον ποιητή έριξαν πέτρες
Τι έτσι τους πότισε το φρούδο νερό
μια λευτεριά ανήμπορη
να χαλινέψει τις αισθήσεις

Μα το χαρτί τάζει αλήθειες
Που ένας έφηβος διαβάζει αλλιώς

Πόπη Βακή

Η Ζωηρώ

Πρώτη φορά άκουγα το όνομά της
κι ήταν σαν ν' άκουγα το γαργαλητό τ' ανέμου, μέσα
από το λαβύρινθο τ' αφτιού μου.
Πρώτη φορά μύριζα το άρωμά της
κι ήταν σαν να μύριζα τον ιδρώτα του οργασμού μου.
Ζωηρώ... Ζωηρώ... Ζωηρώ!
Ταρτάνα γυναίκα, σκέτο αγρίμι...
Την είδα με τα ξεχειλωμένα της βυζιά
να ποτίζει τον κήπο με τις ροδοδάφνες και της φώναξα
Ζωηρώ, Ζωηρώ, Ζωηρώ...
Γύρισε το κεφάλι.
Με είδε, δεν μου μίλησε...
Κι εγώ της φώναξα
Ζωηρώ... Ζωηρώ... Ζωηρώ...
Θέλω να σε αγοράσω.

Ιούνιος 2003

Γαβ

Γαθγίζω με το κόκαλο στα δόντια.
Σχεδόν μού μπαίνει στο δεξί ρουθούνι
έτοι, για να εκνευρίσω το αριστερό μου...
(Δεν είναι έντονο το γάθγισμά μου).
Μα τα ντεσιμπέλ του γαβ εκτονώνονται εύκολα
Κι εγώ εύκολη δεν είμαι...
Είμαι ένστολη, δύσκολη και δαγκώνω.
Μου ρίχνουν ένα δεύτερο και κουδουνίζω τα σιρίτια.
Γαβ, γαβ, γαβ, γαβ και πάλι γαβ.
Είμαι το μπουλντόγκ της γειτονιάς, με τα υγρά ρουθούνια...
Γαβ, γαβ, γαβ και πάλι γαβ...
...είμαι το υγρό, ερωτικό γάθγισμα των εσωψύχων μου!

Μάιος 2003

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Αντώνης Γεωργίου

Ένας άγγελος μέρα μεσημέρι

Φάνηκε ξαφνικά. Μια λάμψη, τόσο δυνατή και εκτυφλωτική που σκοτεινιάσε τα πάντα γύρω του. «Τυφλώθηκα», σκέφτηκε, αλλά καθόλου δεν φοβήθηκε, σαν να ήταν το σκοτάδι αυτό, το φωτεινό, απλά ένας κόσμος καινούργιος. Μετά τον είδε. Με τα μεγάλα άσπρα φτερά του, μέσα σε ένα φως, θαυμό, αλλιώτικο. Ένας άγγελος.

Κάτι σαν αυτούς που βλέπανε στα παλιά χρόνια, άγιοι και μάρτυρες όπως μικρός που εξιστορούσε η γιαγιά του, η κυρά-Παναγιώτα που είχε βαλθεί ντε και καλά να τον κάνει παπά, θεωρούσε μάλλον πως έτσι εξασφάλιζε τη σωτηρία της, τον έβλεπε σαν το αντίτυπο για μια θέση στον Παράδεισο, «Θεέ μου», θα του έλεγε, «σου έδωσα, ένα παπά να σε υπηρετεί, δώσ’ μου κι εσύ τους ουρανούς, να τελειώνουμε», σκέτη δωροδοκία δηλαδή. Τον είχε φλομώσει λοιπόν, στους βίους των αγίων και των μαρτύρων, κάνοντας τον δικό του βιο αβίωτο, μέχρι που πέθανε και ησύχασαν και οι δυο τους. Από την περίοδο εκείνη της προσηλύτισης καρφώθηκαν στη μνήμη του, από τη μία, τα βασανιστήρια που είχαν υποστεί οι διάφοροι μάρτυρες και τα οποία η γιαγιά του με αρρωστημένη χαρά του διηγιόταν με φρικιαστικές μάλιστα λεπτομέρειες, και από την άλλη μια απορία, δική του, περί των αγγέλων, που και σήμερα ακόμα τη θεωρεί ανάξια λόγου. Βέβαια το ερώτημά του δεν ήταν και τόσο απλοϊκό, μάλιστα κάποτε στο Βυζάντιο είχε αναχθεί σε μείζον θέμα και είχε απασχολήσει σοφούς και σοφούς, και είχε δικάσει λαό και ευγενείς, την ίδια ώρα που οι εχθροί συναθροίζονταν έξω από την Πόλη. Απάντηση σε αυτό δεν βρήκε κανείς ποτέ, μέχρι τώρα δηλαδή, που αυτός έβλεπε μπροστά του τη λύση, με σάρκα και οστά, αν βέβαια μπορεί κανείς να μιλά έτσι για έναν άγγελο.

«Γιαγιά, οι άγγελοι πώς κατουράνε;» είχε ρωτήσει τότε, με τόση άνεση, που είναι θαύμα πώς δεν έπεισε κανένα αστροπελέκι να τον κάψει και πριν

Πέτρος Συλλέκτης

Οι τρεις περικαλλείς πυλώνες και ερωτήματά τινα

Αιφνης εις το ήσυχον τοπίον, το οποίον, μόλις εφωτίζετο από τας πρώτας ακτίνας του ανατέλλοντος ηλιού ηκούσθη το ηρωικόν σύνθημα:

«Άρλατα Πύρλατα
Στ' άρματα στ' άρματα
Ωρέ Δραγόνοι
Το Σούλι χούμηξε και μας πλακώνει»,

το οποίον, εν τη πυκνότητι και επιγραμματικότητι του και από το στόμα αντι-πάλου εξερχόμενον, παραπέμπει ευθέως εις τους τρεις υπερηφάνους και περικαλλείς πυλώνας της ιστορικής εθνικής ημών προσωπικότητος.

Και εξηγούμεθα:

«Η αρχική ιαχή Άρλατα Πύρλατα, ήτις αποτελεί άλλην εκδοχήν του εκκλησιαστικού Άρατε Πύλας, το οποίον ψαλλόμενον με ένρινον φωνήν υπό παραφώνου ιερέως προσλαμβάνεται υπό του εκκλησιάσματος ως Άρλατα Πύρλατα, η ιαχή αύτη λέγω παραπέμπει ευθέως εις τον χριστιανικόν πυλώνα της εθνικής ημών προσωπικότητος, όστις σημαντικόν και δημιουργικότατον ρόλον επετέλεσεν εις την ιστορικήν πορείαν του έθνους μας.

Οι Δραγόνοι, οι οποίοι εις την δευτέραν ιαχήν καλούνται εις τα άρματα τ' άρματα, παρεπέμπουσι βεβαιώς εις τον δεύτερον πυλώνα της εθνικής μας προσωπικότητος, ήτοι τον ευρωπαϊκόν προσανατολισμόν της, όστις και παλαιόθεν και νυν εστήριξε και στηρίζει την ευρωπαϊκήν ενότητα και συνεργασίαν.

Η αναφορά εις το Σούλι που χούμηξε και μας πλακώνει παραπέμπει εις τον τρίτον πυλώνα της εθνικής ημών προσωπικότητος, ήγουν τους συνεχείς και αναριθμήτους εις την ιστορικήν μας πορείαν αγώνας δι' ελευθερίαν και εθνικήν ανεξαρτησίαν.

Τα πράγματα εν σχέσει με τας παραπομπάς του ως άνω συνθήματος ελαφρώς περιπλέκονται εκ του γεγονότος ότι το σύνθημα προφανώς εξέρχεται εκ στόματος εχθρικού, του Ομέρ Βρυώνη κατά πάσαν πιθανότητα.

Η περιπλοκή όμως αύτη αίρεται εάν αναλογισθή κανείς ότι και εις την αρχαιότητα ο μέγας Αισχύλος δια να υμνήσῃ τας αρετάς των Ελλήνων, με το στόμα εχθρών - των Περσών - εξέφρασε τον θαυμασμόν δια τας αρετάς αυτάς εις την ομώνυμον τραγωδίαν του «Πέρσαι».

Μυρτώ Αζίνα Χρονιδη

Σκοτεινά ρόδα

- Πιστεύεις στα θαύματα; με ρώτησε ο Κασπάρ, ο συνάδελφος, καθώς με βρήκε να κοιτάζω αφηρημένη έξω από το παράθυρο το απέραντο χιονισμένο τοπίο.
- Ομολογώ πως από τον καιρό που έγινα γιατρίνα, περισσότερο, χαμογέλασα και του έγνεψα να καθίσει.
- Τέτοια υπέροχη ησυχία, έχουμε χρόνια ν' απολαύσουμε, λες και το χιόνι, τους έγιανε αυτόματα όλους, πρόσθεσα.
- Λοιπόν λέγε, πιστεύεις ή δεν πιστεύεις;
- Ε... Αν ήμουν μαθητής του Χριστού, θα 'μουν μάλλον ο Θωμάς. Εσύ;
- Και βέβαια. Από τα παιδικά μου χρόνια κιόλας.
- Ισως επειδή το όνομά σου είναι μαγικό. Ένα παιδί που νομίζει ότι είναι μάγος, είναι έτοιμο πάντα να ξεκινήσει για την αναζήτηση ενός θαύματος.
- Μα δεν το αναζήτησα εγώ. Ήρθε και με βρήκε, όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου.
- Πώς;
- Είχα τη νόσο του Hodgkin κι έγινα καλά!

Η μάνα μου υπόγραφε με τρεμάμενο χέρι τα χαρτιά που έγραφαν τις παρενέργειες της χημειοθεραπείας και αργότερα της ακτινοθεραπείας και μου έλεγε.

«Εδώ Κασπάρ, μ' έβαλαν να υπογράψω πως γνωρίζω πως ίσως δε θα μπορέσεις να κάνεις ποτέ παιδιά...»

Όλα μου τα έλεγε. Την πάσα αλήθεια. Αυτή ήταν η συμφωνία μας από την αρχή. Κι εγώ απαντούσα: Μη φοβάσαι μητέρα, θα 'χεις εγγόνια. Όσα θέλεις μάλιστα.

- Κι έχεις τώρα τρία παιδιά! είνα σαστισμένη. Αλήθεια, δεν ήξερα τίποτα απ' όλα αυτά.
 - Ε δε θα καθόμουν να σου πω έτσι στα καλά καθούμενα το βιογραφικό μου σημείωμα.
 - Αυτό, είναι στ' αλήθεια ένα θαύμα. Ζεις ακόμα, μέσα σ' ένα θαύμα!
- Δυο - τρεις νιφάδες έπεφταν τρελές στο πεζούλι του παραθύρου.
- Θυμάσαι την παλιά ταινία με την Ruth Leuverik και τον O.W. Fisher; τον ρώτησα ανάλαφρα.
 - Εκείνην που εγκαταλείπει το διπλωμάτη σύζυγο για ν' ακολουθήσει ένα ζωγράφο και του λέει:

«Mit Dir, war es eine Kleine Magie
(Μ' εσένα, ήταν μια μικρή μαγεία)
Aber rich will mein Wunder erleben»
(Αλλά εγώ θέλω να ζήσω το θαύμα μου)

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Mirela Ivanova

(Οι) κουζίνες

Καθώς οργισμένη το σκόρδο λιώνω στο γουδί
τις μεταστάσεις της νοσταλγίας να καταστείλω
τον πόνο να μετριάσω, ναρκωμένο έτοι να τον ξεχάσω
καθώς κρεμμύδια κομματιάζω κλαίγοντας
μου έρχονται στο νου οι απαίσιες κουζίνες
όλες οι ιστορικές, οι μοιραίες κουζίνες
όπου απρόσμενα στην παγίδα πάντα πιάνομαι
εκεί που γυμνοσάλιαγκες στο νεροχύτη σέρνονται
εκεί που σπάζουν πιατικά, αμύγδαλα που μυρίζει
εκεί που ένα μαχαίρι τρυπά το χέρι μου, όπου μεθώ με τζιν
εκεί που στίχους διαβάζω που έγραψε ένας άντρας
που πανικόβλιτος γυρεύει να γλυτώσει...

Η κουζίνα στην Οδό Φασιανού –
σαν τους σκοπούς κρατάμε τσίλιες στο παράθυρο
χλωμοί, βουβά προστηλωμένοι στο φεγγάρι
που μας ακολουθεί, εκεί στο άδειο προαύλιο
στου πεπρωμένου μας το χάος, ξένοι παντού
μες στην απόγνωση αγχωμένοι, πιότερο κι από δέσμιοι
οι βαλίτσες έτοιμες, στο τσακ η φάκα κλείνει

ΜΕΛΕΤΕΣ

Γιώργος Κεχαγιόγλου

Ο ρόλος ή/και η παρουσία των πνευματικών ανθρώπων στην Κύπρο τις τελευταίες δεκαετίες: όροι και προβλήματα (μεγάλα, μεσαία, μικρά· αληθινά και ψεύτικα)

(Ομιλία στην Πύλη Αμμοχώστου στην εκδήλωση για το εκδοτικό πρόγραμμα του Δήμου Λευκωσίας, 2001.)

Καθώς η τύχη το φέρνει να είμαι ο πρώτος από τους τρεις αποψινούς εισηγητές της συζήτησής μας*, αισθάνομαι απαραίτητο να δώσω μερικές διευκρινίσεις για τους κύριους όρους του θέματός μας:

Και πρώτα για το περιεχόμενο ή, καλύτερα, για την πολυσημία και την ιστορικά κυμανόμενη σημασία και βαρύτητα του όρου «**πνευματικός άνθρωπος**». Το ότι κάτω από τον όρο αυτό παλιότερες εποχές και ανθρώπινες ομάδες στέγαζαν συνήθως ένα διακριτό ή ενσωματωμένο, ανάλογα με τις περιστάσεις, στρώμα πεπαιδευμένων μελών μιας μικρής ή ευρύτερης τοπικής κοινωνίας (τους λεγόμενους «σπουδαίους» = μορφωμένους ή και σπουδαστές), ενώ, αργότερα, είτε κατά περιόδους, η εμβέλεια του όρου γνώρισε αυξομειώσεις (περικλείοντας είτε μόνον τους λεγόμενους «διανοούμενους» ή «πρωτοπόρους του πνεύματος και της τέχνης» είτε γενικά και αδιάκριτα – όπως κατάντησε σε σημερινές κοινωνίες – τους περισσότερους από τους λογής «επώνυμους» κάθε κοινωνικής και επαγγελματικής ομάδας οι οποίοι, ανεξάρτητα από το μερίδιο της πνευματικής γνώσης ή λογιότητας που διαθέτουν, έχουν ή απλώς νομίζουν πως έχουν λόγο για τα «πράγματα», τα «δρώμενα» ή την «επικαιρότητα»), αυτό είναι ένα ζήτημα περισσότερο ιστορικό, οικονομικοπολιτικό, φιλοσοφικό και κοινωνιολογικό, άρα καλό θα ήταν να διερευνηθεί και να σχολιαστεί ουσιαστικότερα από άλλους, ειδικότερους από εμένα. Από τη μεριά μου, αρκούμαι εδώ να δηλώσω αφενός πως τούτη η «σχετικότητα» και η διαρκής μεταμόρφωση, μεταλλαγή ή μετάσταση του όρου «πνευματικός άνθρωπος» δεν μπορεί ούτε πρέπει να περάσει απαρατήρητη είτε ακατάκριτη, και αφετέρου πως θα

Κώστας Κατσώνης

Ο ποιητής Τεύκρος Ανθίας Εκατό χρόνια από τη γέννησή του

Αλήτη! Απόψε ειν' ή βραδιά τόσο καλή, τόσο καλή.
Μπορείς να πας να κοιμηθείς σ'ένα παγκάκι, Αλήτη!
Πλάτυνε η Σκέψη τη ζωή τόσο πολύ, τόσο πολύ,
πο' κανε ο άνθρωπος τη Γη κι όλο το Σύμπαν: σπίτι.

Η οποιαδήποτε αναφορά στον ποιητή Τεύκρο Ανθία δεν μπορεί παρά να μας μεταφέρει άθελά μας σε στιχους όπως οι πιο πάνω, που, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, είναι παρμένοι από την ποιητική του συλλογή "Τα σφυρίγματα του Αλήτη", που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1929 και σημείωσε εφτά εκδόσεις ήσαμε το 1956, κάνοντας τον ποιητή της γνωστό ανά το πανελλήνιο. Όπως ανέφερε τότε χαρακτηριστικά ο Μάρκος Αυγέρης σε μια κριτική του

στο περιοδικό "Νέα Εποχή",¹ ο Τεύκρος Ανθίας, "με την πρώτη κιόλας εμφάνισή του, πήρε εξέχουσα θέση ανάμεσα στους νέους ποιητές που παρουσιάζονται στην πρώτη δεκαετία του μεσοπολέμου", ενώ ο Λεύκιος Ζαφειρίου, στο γραμματολογικό του σχεδιασμα για τη νεότερη κυπριακή λογοτεχνία,² αναφερόμενος στα "Σφυρίγματα του Αλήτη" σημειώνει ότι "εφέρναν με τον πικρό τους λυρισμό και τους ειρωνικούς σαρκαστικούς τόνους, μια ανανέωση στον ποιητικό προσανατολισμό της εποχής, ενώ ο κοινωνικός αντικομφορμισμός υποδήλωνε και τις ιδεολογικές κατευθύνσεις στο έργο του Ανθία."

Το πολυσήμαντο λογοτεχνικό έργο του Τεύκρου Ανθία, αριθμεί 52 εκδομένα έργα ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται εφτά ποιητάρικες φυλ-

Ξυλογραφία Τηλ. Κάνθου

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Νίκη Μενελάου

Η ευθύνη των Μ.Μ.Ε.

Μετά από εκτενή έρευνα που ανέλαβα περίπου πριν δύο χρόνια, με θέμα τις επιπτώσεις της κάλυψης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης των τεχνών στην Κύπρο, κατέληξα σε ορισμένα όχι και τόσο αισιόδοξα συμπεράσματα που ωστόσο με ώθησαν να προτείνω κάποιους τρόπους που θα μπορούσαν ν' απαλύνουν την επικρατούσα κατάσταση.

Η έρευνα ήταν ποιοτική και ποσοτική και πραγματοποιήθηκε με τυχαία δειγματοληψία από όλη την Κύπρο. Πρόσωπα «κλειδιά» στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ερωτήθηκαν και ερωτηματολόγια στάληκαν σε όλα τα μέρη της ελεύθερης Κύπρου ή διανεμήθηκαν προσωπικά στους δέκτες. Διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία μου έδωσε τη βάση για ν' αρχίσω την έρευνά μου αλλά και μια συνεχή παρακολούθηση της πολιτιστικής δραστηριότητας στο νησί και του τρόπου με τὸν οποίο παρουσιάζεται και ερμηνεύεται από τα ΜΜΕ.

Η έρευνα έφερε στο φως μια πραγματικότητα που δεν πρέπει να υποτιμούμε, ότι το κοινό μας διψά για Ψυχαγωγία τύπου «ελαφρού» και τα ΜΜΕ εκμεταλλεύομενα την τάση αυτή παράγουν προγράμματα χαμηλής ποιότητας με σπάνιες και ελλιπεις αναφορές στις τέχνες και στα γράμματα. Τα προγράμματα αυτά όχι μόνο αντανακλούν το σημερινό τρόπο σκέψης αλλά και τον καθοδηγούν.

Ένα γενικό μοντέλο για την παρουσίαση των τεχνών και των γραμμάτων, της καλλιτεχνικής δημιουργίας στην Κύπρο, συστήνεται μετά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, που θα μπορεί να υιοθετηθεί από τα ΜΜΕ που στοχεύουν στην αλλαγή της παρούσας κατάστασης, αν αυτά υπάρχουν, ή από ένα «συνεπέστερο» κανάλι ή ραδιοσταθμό.

Nathalie Becker

Luxemburger wort, 31 Μαΐου 2003 «Νόστος» η επιθυμία της επιστροφής

To «ANEY» αναδημοσιεύει μεταφρασμένη βέβαια την κριτική της Nathalie Becker για την έκθεση της Κλάρας Ζαχαράκη - Γεωργίου «Νόστος» που παρουσιάστηκε στο Λουξεμβούργο τον Μάϊο του 2003.

Ο λόγος που παρουσιάζει στο κυπριακό κοινό αυτό το κείμενο είναι για ν' αποδείξει έμπρακτα τι μπορεί να κάνει, πώς μπορεί να προβάλει το τόπο μας και το πρόβλημά του ένα πολιτιστικό γεγονός.

Συχνά οι αρμόδιοι αναμασούν ότι ο πολιτισμός μας είναι η καλύτερη άμυνά μας στο εσωτερικό και η καλύτερη προβολή μας στο εξωτερικό - πράγμα που το ξενούν απελπιστικά την ώρα των αποφάσεων και κυρίως των προϋπολογισμών - η έκθεση όμως «Νόστος» το αποδείχνει πανηγυρικά.

«Νόστος», αυτή η επιτακτική επιθυμία για επιστροφή στην πατρική γη, που ένιωθε τόσο έντονα ο μυθικός ταξιδιώτης Οδυσσέας, ήταν η επιλογή της κυπριακής καλλιτέχνιδας Κλάρας Ζαχαράκη-Γεωργίου για θέμα των πινάκων που εκτίθενται μέχρι τις 7 Ιουνίου στη γκαλερύ του θεάτρου της Ες συρ Αζλέτ.

Γεννημένη στο νησί Λέρος της Δωδεκανήσου η καλλιτέχνις ένιωθε από την πιο τρυφερή ηλικία αυτό το συναίσθημα ξεριζωμού που είχαν υποστεί οι γονείς της. Η Κύπρος γίνεται αργότερα η χώρα που την υιοθέτησε και είναι εκεί που ζει την εισβολή του τουρκικού στρατού και την καταστροφή της κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς που ακολούθησε, σαν εθνικό έκεαθροισμα καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Η Κλάρα Ζαχαράκη-Γεωργίου έχει σπουδάσει στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα και στη συνέχεια στο Παρίσι Σκηνογραφία, Μαριονέτες και Οργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων, αλλά η επιστροφή στην πατρίδα της την καίει. Και εγκαθίσταται στην Κύπρο το 1963, όπου από τότε σκηνογραφεί και είναι μια ζωγράφος αναγνωρισμένη με πολλές εκθέσεις τόσο στην πατρίδα της όσο και στο εξωτερικό.

Βαθά δεμένη με την κουλτούρα και την πλούσια ελληνική κληρονομιά, η Κλάρα Ζαχαράκη-Γεωργίου δίνει την εικόνα μιας ζωγράφου στρατευμένης και οι πινακές της είναι αληθινές διακηρύξεις, αληθινές διαμαρτυρίες για τη διατήρηση και προπαντός επιστροφή έργων τόσο σπουδαίων και ενταγμένων στην Πλαγκόσμια Τέχνη όπως τα γλυπτά του Παρθενώνα.

Ετοι με το λυρισμό, τη νοσταλγία και την εντυπωσιακή της ευαισθησία η καλλιτέχνις δίνει τη μάχη της και τις μνήμες της ως ξεριζωμένη.

Ο «Νόστος» λοιπόν παρουσιάζει πινακες εμπνευσμένους από τα γλυπτά του Φειδία. Η ξαναπαρουσίαση του μύθου από την Κλάρα φαίνεται να ανυψώνεται με μια δονούμενη πινελιά και ένα σουρεαλιστικό τόνο. Τα χρώμα-

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Γιώργος Β. Γεωργίου

Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου

Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου, που έγκαινιάστηκε τον Μάιο του 1998, ανταποκρίνεται σε όλες τις επιστημονικές προδιαγραφές και τα διεθνή πρότυπα. Σ' αυτό εκτίθενται εκκλησιαστικά ειδη, παλαιοί χάρτες, γκραβούρες, αρχαία αντικείμενα και πολλά άλλα εκθέματα της πολιτιστικής παράδοσης του τόπου. Τα περισσότερα από τα εκκλησιαστικά ειδη, όπως άμφια, εικόνες, βιβλία και χειρόγραφα υπήρχαν στη Μονή, ενώ μερικά από τα υπόλοιπα συλήθηκαν κατά το παρελθόν από διάφορα μέρη της Κύπρου και διοχετεύτηκαν στο εξωτερικό, από όπου αγοράστηκαν σε πλειστηριασμούς και επαναπατρίστηκαν.

Τμήμα του Μουσείου είναι το Εργαστήριο Συντήρησης χειρογράφων, εικόνων και μοναστηριακών κειμηλίων, όπου γίνεται συντήρηση και διατήρηση της πλούσιας συλλογής, που διαθέτει η Μονή.

Το Μουσείο περιλαμβάνει:

1. Αρχαία συλλογή
2. Πρωτοχριστιανικά, Βυζαντινά, Μεταβυζαντινά σκεύη, Αμφια, Κοσμήματα
3. Εικόνες, Τοιχογραφίες, Ξυλόγλυπτα
4. Χειρόγραφα, έγγραφα, βιβλία
5. Πωλητήριο

Ο εκθεσιακός χώρος, πέραν των επιστημονικών προδιαγραφών, από τις

Ανδρέας Παύλου

Πέντε χρόνια ζωής του «ΡΙΑΛΤΟ»

Όταν στις 15 Μαΐου 1999 οι προβολείς άναψαν ξανά μετά από πολλά χρόνια και η αυλαία σηκώθηκε για να υποδεχτεί το λυρικό έργο του Μίκη Θεοδωράκη «Ηλέκτρα», η ατμόσφαιρα στο θέατρο ΡΙΑΛΤΟ ήταν κάτι περισσότερο από ηλεκτρισμένη.

Η επανένταξη του θεάτρου ΡΙΑΛΤΟ στη ζωή των Λεμεσιανών μπορεί να χαροποιήσει τους νεότερους, ξύπνησε όμως κυρίως χιλιάδες θύμησες στους παλαιότερους. Οι καλές εποχές του σινεμά αλλά και της Πλατείας Ηρώων ζωντάνεψαν και πάλι, αφού για δεκαετίες η κοινωνική ζωή των Λεμεσιανών καθορίζόταν από το κέντρο της πόλης, τα δε σινεμά αποτελούσαν σημεία αναφοράς, διαδραματίζοντας ουσιαστικό ρόλο στην Ψυχαγωγία της πόλης.

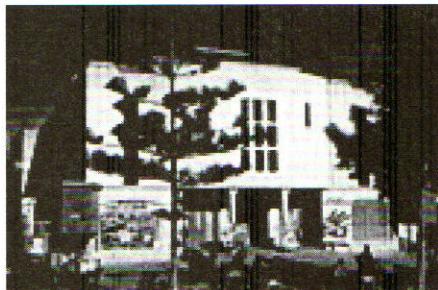
Πέντε χρόνια σχεδόν μετά ο οργανισμός «Θέατρο Ριάλτο» συνεχίζει την πορεία του προσφέροντας στο κοινό της Λεμεσού αλλά και της Κύπρου γενικότερα, πολιτιστικά γεγονότα υψηλού επιπέδου που τον καθιέρωσαν ως μοναδικό πολιτιστικό οργανισμό με όραμα, κύρος και αξιοπιστία.

Μια μικρή συνομιλία με αφορμή την πεντάχρονη αυτή πορεία είχαμε ως Ανευ με την καλλιτεχνική Διευθύντρια του θεάτρου κ. Γεωργία Ντέτσερ.

Ας αρχίσουμε μιλώντας λίγο για την ιστορία του θεάτρου Ριάλτο

Το ΡΙΑΛΤΟ λειτούργησε για πρώτη φορά ως κινηματογραφική αίθουσα στις 29 Μαρτίου 1933. Είχε αρχίσει να κτίζεται από το 1930 σε σχέδια του Αυστριακού αρχιτέκτονα Gunsberg. Ιδιοκτήτες ήταν οι Αδελφοί Χρυσοχού, οι οποίοι όμως υπό την πιεση των χρεών δεν κατάφεραν να το αποπερατώσουν και το πώλησαν στην εταιρεία Ν.Π.Λανίτη.

Τρεις και πλέον γενιές Λεμεσιανών γνώρισαν τον κινηματογράφο, μέσα στο ΡΙΑΛΤΟ, ενώ λαμπρές στιγμές έζησε και το θέατρο αφού από τη σκηνή του πέρασαν σχεδόν όλα τα σημαντικά ονόματα τόσο της Κύπρου όσο και της Ελλάδας. Μουσικές εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων όπερες και άλλα έργα από το Σόλωνα Μιχαηλίδη με τον ΑΡΗ, ερασιτεχνικές παραστάσεις που συγκέντρωναν όλη την Λεμεσιανή πνευματική και καλλιτεχνική κοινότητα, χοροεσπεριδες με αποκορύφωμα τους καρναβαλιστικους χορούς αποτελούσαν σημεία αναφοράς για την τοπική κοινωνία. Ο Χριστό-

Το «Ριάλτο» πριν την ανακαίνισή του

Αντρέας Δημητρίου

Φεστιβάλ πόλεων – λιμανιών της Μεσογείου στη Λεμεσό

Μια πρωτοποριακή συνάντηση

Η Θεατρική Πορεία Λεμεσού σε συνεργασία με τον Δήμο Λεμεσού συμμετέχει στο Φεστιβάλ Πόλεων-Λιμανιών της Μεσογείου που είναι μέρος του Ευρωπαϊκού προγράμματος «Culture 2000». Σε αυτό συμμετέχουν η Ιταλία, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Κύπρος και ειδικότερα οι πόλεις – λιμάνια Lecce, Ζάκυνθος, Βαρκελώνη και Λεμεσός. Στα πλαίσια του προγράμματος γίνονται θεατρικά εργαστήρια και παραστάσεις στις διάφορες πόλεις που συμμετέχουν όπως και σεμινάρια και συνέδρια για το θέατρο.

Μέσα στα πλαίσια του Φεστιβάλ αυτού βρισκόταν στην Λεμεσό από τις 12 μέχρι τις 18 Οκτωβρίου δωδεκαμελής ομάδα του Θεάτρου ASTRAGALI από το Lecce της Ιταλίας με τον διευθυντή του θεάτρου Fabio Tolledi, καθηγητή του Πανεπιστημίου του Lecce.

Το θέατρο ASTRAGALI ιδρύθηκε το 1981 ως Ινστιτούτο Θεάτρου και ως σχολή θησαυρού. Όλα αυτά τα χρόνια παρουσιάσει στην Ιταλία, στην Ελλάδα και γενικά στο εξωτερικό θεατρικές παραγωγές, ενώ οργάνωσε εργαστήρια, σεμινάρια και συνέδρια σχετικά με το θέατρο, δημοσιεύοντας και εκδιδόντας τις εισηγήσεις και τα συμπεράσματα τους. Ασχολήθηκε επίσης με το θέατρο δρόμου, με εργαστήρια ακροβατικής, καθώς και τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων στο θεάτρο.

Οι δραστηριότητες στη Λεμεσό περιλαμβάναν τη διοργάνωση κοινού θεατρικού εργαστηρίου από τις 13 μέχρι τις 16 Οκτωβρίου με την συμμετοχή Ιταλών και Κυπρίων, τόσο μελών της Θεατρικής Πορείας αλλά και άλλων σχημάτων της Λεμεσού και γενικότερα φίλων του θεάτρου. Στις 17 Οκτωβρίου στη Μεγάλη Αποβάθρα κοντά στο Παλαιό Λιμάνι της Λεμεσού δόθηκε παράσταση από τους συμμετέχοντες στο εργαστήρι με το έργο Antigone, anatomy of love resistance που είχε ήδη παρουσιαστεί το Σεπτέμβριο στην Ιταλία.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Fabio Tolledi, ένα βασικό στοιχείο στην «Αντίγονη» του Σοφοκλή είναι ο αγώνας που κάνει η Αντιγόνη για την αγάπη, την αγάπη που τρέφει για τον αδελφό της έναντι στους νόμους, έναντι της αδικίας αν και γνωρίζει πως υπάρχει η πιθανότητα να σκοτωθεί γι' αυτό, «γεννήθηκα για να αγαπώ και όχι να μισώ» κραυγάζει η Αντιγόνη κατάμουτρα στον Κρέοντα και σε όλους τους Κρέοντες του κόσμου.

Νικόλας Πάρης

Κύπρος, πετράδι στο στέμμα της Βενετίας Έκθεση στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο της Λευκωσίας

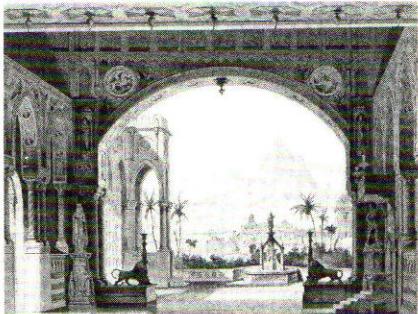
Είχαμε συνηθίσει στις εκθέσεις οι οποίες δείχνουν τη ζωή των ξένων κατακτητών στην Κύπρο. Σε αυτή την έκθεση, η οποία βρισκόταν στο Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο της Λευκωσίας μέχρι τις 15 Νοεμβρίου, ρίξαμε και μια κλεφτή ματιά στη ζωή της κυπριακής παροικίας της Βενετίας, την οποία αποτέλεσαν, βασικά, οι Κύπριοι οι οποίοι κατέφυγαν εκεί μετά την κατάκτηση της Κύπρου από τους Τούρκους το 1571. Από τη έκθεση, λοιπόν, μάθαμε ότι η Κύπρος είχε κηρυχθεί, το 1572, πρώτη ανάμεσα στις ελληνικές πατρίδες της Βενετίας. Επίσης, ότι πολλοί Κύπριοι, ως επιφανείς πολίτες της Βενετίας, είχαν ενεργό ανάμειξη στην θρησκευτική και κοινωνική ζωή του βασιλείου.

Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Βενετία είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα από την Ενετική κυριαρχία, η οποία -σημειωτέον- αντικατέστησε τη Φραγκική κυριαρχία εντελώς αναίμακτα. Οι σχέσεις αυτές ήσαν αναγκαίες λόγω του γεγονότος ότι η Βενετία ήταν η κυριαρχη εμπορική δύναμη στη Μεσόγειο ενώ οι σχέσεις με τη μεσαιωνική Γαλλία (κύρια καταγωγής των Λουζινιανών) γίνονταν όλο και πιο απόμακρες.

Η επιδραση της ενετικής κυριαρχίας φαίνεται πιο έντονη στην αρχιτεκτονική της εποχής παρ' ότι σε οποιαδήποτε άλλη έκφραση ζωής, πράγμα που καθορίζει ακόμη και σήμερα το χαρακτήρα κυπριακών πόλεων όπως είναι η Λευκωσία, η Αμμόχωστος και η Κερύνεια, λόγω της παρουσίας τειχών ή κάστρων. Κατά δεύτερο λόγο η ενετική κυριαρχία επηρέασε την τέχνη και κυρίως τη θρησκευτική τέχνη.

Αμέσως μετά την τουρκική κατάκτηση του νησιού, στα 1571, πολλοί κύπριοι κατέφυγαν στη Βενετία. Οι πρόσφυγες αυτοί εδιαιρούντο σε κυρίως τρεις κατηγορίες: τους Ενετούς της Κύπρου (τους Βενετοκύπριους), του Ελληνοκύπριους και τους εξελληνισθέντες λατίνους. Οι κύπριοι, λοιπόν, που κατέφυγαν στη Βενετία, ασχολήθηκαν κυρίως με το εμπόριο αλλά και με τις επιστήμες, τις τέχνες και τα γράμματα. Οι γραπτές, μάλιστα, πηγές (βιβλία, διαθήκες, αρχεία μελών συλλόγων, κτλ) μαρτυρούν ότι επρόκειτο για μια εύπορη κοινότητα, η οποία ζούσε -βασικά- στην ελληνική συνοικία.

Εκδόσεις, νομίσματα, νομικά έγγραφα, όπλα, όργανα ναυσιπλοΐας, χάρτες, εικόνες, υφαντά, πανοπλίες και ασημικά ήσαν μερικά από τα εκτεθέντα αντικείμενα, χαρακτηριστικά της εποχής. Για όσους τυχόν δεν είδαν την έκθεση, υπάρχει το σχετικό λεύκωμα, μια καλαισθητη έκδοση που τιμάται 20 κυπριακές λίρες.

Ο Πενταδάκτυλος, όπως φαινόταν από το παλάτι της Λευκωσίας (λιθογραφία)

ΜΟΥΣΙΚΗ

Χριστίνα Γεωργίου

Η επέμβαση της τεχνολογίας στον τομέα της μουσικής

Εικοστός αιώνας. Η αλματώδης τεχνολογική πρόοδος, εισέβαλε –καλώς ή κακώς - ακόμα και στην τέχνη. Ποιες είναι όμως οι κυριότερες αλλαγές που επέφερε αυτή η επέμβαση της τεχνολογίας στον τομέα της μουσικής; Μήπως, πέρα από την επίλυση κάποιων πρακτικών ζητημάτων, αυτή η ‘πρόοδος’ έχει επηρεάσει και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και εκπιμούμε μέχρι σήμερα τη μουσική, την τέχνη; Έχουν διαμορφωθεί ανάλογα και οι προσδοκίες μας ως κοινού; Αυτά τα καίρια ερωτήματα θα μας απασχολήσουν στη συνέχεια.

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Στον εικοστό αιώνα η τεχνολογία εισέβαλε δυναμικά και στη μουσική, ‘βελτιώνοντας’ κάποια όργανα, προσφέροντας νέες ηχητικές –και ως εκ τούτου νέες συνθετικές- δυνατότητες, και συνετέλεσε στην ευρεία διάδοση διαφόρων μουσικών ειδών και ακουσμάτων. Όμως, η πιο σημαντική ίσως εφεύρεση, η οποία κάνει τον εικοστό αιώνα να ξεχωρίζει από τους προηγούμενους στον τομέα της μουσικής, ήταν η ηχογράφηση. Σε αντίθεση λοιπόν με προηγουμένως, όπου το κοινό μπορούσε να απολαύσει μια μουσική εκτέλεση μόνο σε ζωντανές συναυλίες, οι οποίες ήταν ως εκ φύσεως μοναδικές και ανεπανάληπτες, στον εικοστό αιώνα όλα άλλαξαν: με αυτήν την ανακάλυψη δόθηκε σιγά σιγά στους ακροατές η δυνατότητα να επιλέγουν και να απολαμβάνουν ηχογραφημένες ερμηνείες ξανά και ξανά, στην άνεση του σπιτιού τους! ...Ως εδώ όλα καλά.

Πώς αντιμετώπισαν οι ιδιοί οι ερμηνευτές αυτή την καινούρια δυνατότητα; Αρχικά με ενθουσιασμό και με μια δόση αφέλειας. Οι πρώτες ηχογραφήσεις αποπνέουν την ενέργεια και τον αυθορμητισμό μιας ζωντανής

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μαρίνος Καρτίκης

Jean Cocteau: Ο ποιητής του σινεμά

Συμπληρώθηκαν πρόσφατα σαράντα χρόνια από το θάνατο ενός δημιουργού, ενός πολυσχιδούς καλλιτέχνη, που σφράγισε όχι μόνο την έβδομη τέχνη αλλά γενικότερα τις τέχνες και τα γράμματα του 20^{ού} αιώνα.

Το όνομα του Jean Cocteau (1889-1963) συνδέθηκε όσο λίγα με την avant-garde, την πρωτοπορία στις τέχνες των αρχών του 20^{ού} αιώνα. Εκτός από το έργο του ως κινηματογραφικός σκηνοθέτης, ο πολυτάλαντος δημιουργός άφησε πίσω του μια τεράστια καλλιτεχνική κληρονομιά που αποτελείται από ποιητικά, θεατρικά και μυθιστορηματικά έργα καθώς και γλυπτά, σχέδια και ζωγραφικά έργα. Πριν ακόμη σκηνοθετήσει την πρώτη του ταινία είναι ήδη ένας καταξιωμένος ποιητής (στα εικοσί του χρόνια εκδίδει την πρώτη του ποιητική συλλογή) και θεατρικός συγγραφέας.

Ήταν σχεδόν μοιραίο να ασχοληθεί και με τον κινηματογράφο αφού ή γέννηση του συμπίπτει με την γέννηση της νέας τέχνης, μια τέχνη που έχει την ικανότητα να μεταλλάσσει την πραγματικότητα και να δημιουργεί νέους κόσμους. Μόνο που τώρα αντί για λέξεις ο Cocteau θα χρησιμοποιούσε εικόνες για να εκφράσει την προσωπική του γλώσσα και αισθητική με τις δυνατότητες που του πρόσφερε η νέα τέχνη.

Το 1930, στην ώριμη ηλικία την σαράντα ετών, ο Jean Cocteau σκηνοθετεί την πρώτη του ταινία LE SANG D' UN POÈTE (ΤΟ ΑΙΜΑ ΕΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗ),

Ο Jean Cocteau στη ταινία του Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ

Επιστολές

(a)

Από τον Νίκο Παναγιώτου

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού σας (αρ. 9, Καλοκαίρι 2003) δημοσιεύτηκε κριτική του κ. Λευτέρη Παπαλεοντίου για την επανέκδοση από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της συλλογής διηγημάτων *Καθρέφτες* του Γιώργου Μαυροϊδη. Για την κριτική έχω δυο μικρά σχόλια/προσθήκες, που θα παρακαλούσα να δημοσιεύσετε. Η πρώτη προσθήκη αναφέρεται στα βιβλία που εξέδωσε ο γνωστός ζωγράφος, ο οποίος, όπως είναι γνωστό, έχει τιμηθεί από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου με το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών (1995). Ο κ. Παπαλεοντίου, σπηλιζόμενος στο *Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων* του Αριστείδη Λ. Κουδουνάρη, αναφέρει ότι ο Μαυροϊδης, εκτός από τους *Καθρέφτες*, εξέδωσε ακόμη δυο βιβλία: *To Κρυφό* (1989) και *To γιοφύρι* (1990). Στην πραγματικότητα υπάρχει ακόμη ένα βιβλίο του, που, όπως και τα άλλα δυο εκδόθηκαν από τον Καστανώη. Πρόκειται για το *Μέσα ποταμός* (1993) (σελίδες 118).

Η δεύτερη σχετίζεται με την παρατήρησή του ότι η επιμελήτρια της έκδοσης θα έπρεπε, αντί των σημειωμάτων του Εμπειρικού και Τσαρούχη, που αναφέρονται στο ζωγραφικό του έργο, να αναζητήσει και τυχόν κριτικές για τα διηγήματά του αυτά. Σημειώνει συναφώς ότι στα Κυπριακά Γράμματα (τ. ΙΔ', 1949, σ. 172) δημοσιεύτηκε για το βιβλίο κριτική του Νίκου Κρανιδιώτη.

Μεγαλύτερο όμως ενδιαφέρον παρουσιάζει κριτική του Κ.Δ. Τ(σάτσου) για το ίδιο βιβλίο, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» των Αθηνών νωρίτερα (6/5/1948). Την πληροφορία αυτή παραθέτει το ίδιο περιοδικό (τ. ΙΓ', 1948, σ. 219). Την κριτική έχω εντοπίσει και σας την αποστέλλω, σε περίπτωση που κρίνετε ότι αξίζει να αναδημοσιευθεί.

Η κίνησις του βιβλίου – Διηγήματα (sic)

Γιώργου Μαυροϊδη, «Καθρέφτες», Έκδ. «Ικαρος» 1947. Σελ. 102. Τρία διηγήματα: Κιπύμ, Κούλας, Κούκλια είναι οι τίτλοι τους. Καλύτερα τρία ονείρα που τα δονεί η αγκούσα και ο σχεδόν επώδυνος αισθησιασμός.

Ενα αόριστο τοπίο άλλοτε κάπου στην Ανατολή, άλλοτε κάπου στο Αιγαίο, άλλοτε κάπου στην Ελλάδα περιβάλλει το κάθε διηγήμα. Το καθένα φαίνεται να βγαίνει θαμπό μέσα από την ανάμνηση. Τα γεγονότα έχουν γίνει αόριστα. Σαφείς έμειναν μόνο οι αισθήσεις, μ' αυτή τη μαγική δύναμη που έχουν να διατηρούν τις λεπτομέρειες και να σπάζουν τη συνοχή. Οι αισθήσεις, αλήθεια, του συγγραφέα έχουν μια ποιότητα που πρέπει κανείς να την αξάρει. Χάριν σ' αυτές έχουν μέσα στην ομιλή τους τα τρία του διηγήματα πολλή σάρκα, πολλή ύλη. Άλλα η ύλη αυτή δεν είναι φτηνή, γιατί είναι κρατημένη πάντα μέσα σ' ένα αισθητικό μέτρο. Ένας άλλωστε βαθύς οίκτος για την ανθρώπινη αυτή ύλη απαλύνει κάθε περιστατικό, κάθε πλάσμα που παρουσιάζεται μέσα στη διήγηση του συγγραφέα. Οίκτο, όχι αγάπη, γιατί τα πλάσματά του είναι σχεδόν χωρίς πνεύμα ανθρώπινο, είναι ενεργούμενα του πάθους ή της ορμής που δεν μπορεί να αγαπήσεις. Μόνο ένα πρόσωπο έχει ψυχή ανθρώπινή έκει μέσα ο συγγραφέας που περιφέρεται ανάμεσα στα πλάσματά του και τα συμπονεί τόσο που και ο αισθη-

σιασμός του να μοιάζει να πηγαίνει πάντα προς άθλιες υπάρξεις σαν υπαγορευμένος περισσότερο από οίκτο παρά από επιθυμία. Αδελφωμένη με τον οίκτο είναι και η κούραση μέσα στην Ψυχή του συγγραφέα, του ήρωα. Είναι μια απέλπιδα κομματιασμένη Ψυχή που δύσκολα σηκώνει την ιδιά της την ευαισθησία. Και ό,τι φωτίζει, το φωτίζει και αυτό μ'ένα είδος τελειωτικής απελπισίας και αβυσαλέας ματαίότητας. Σε άλλους καιρούς ένα τέτοιο βιβλίο θα φαινόταν αλλόκοτο. Σήμερα, είναι ένα μέσο στα άλλα του γένους του, ένα βιβλίο που είναι ωραίο ως ζωντανή αισθητική έκφραση μιας Ψυχής ναυαγισμένης μέσα στην απεριόριστη αισθηση ως φανέρωμα μιας Ψυχής που σαν τις περισσότερες του καιρού μας, αδέσμευτη από κάθε τάξη και νόμο εμβάθυνε στον κόδυμο των αισθήσεων και μετά την εμβάθυνση αυτή ξέχασε πως υπάρχει άλλος. Είναι ένα βιβλίο ωραίο γιατί εκφράζει κάπι επίκαιρο με γνήσιους ποιητικούς τρόπους. Έχει όλες τις αρετές του καιρού του, όπως τα περισσότερα βιβλία, την ανιδιοτέλεια του καιρού του. Είναι ένα βιβλίο, επίσης, κρίσης που συνειδητά θέλω να μένει μέσα τούτη την εποχή.

Αν γι' αυτό αργότερα φανεί παλαιό, αυτό δε σημαίνει πως του λείπει το γνήσιο ποιητικό μέταλλο, η ζωντανία και η επιβλητικότητα, ένας τύπος βαθιάς μοιρολατρείας, αρετής, που δεν χάνουν ποτέ την αξία τους και που δεν θέπρεπε να τις σκεπάζει ο φόρτος των ιδιοτροπιών και των αδυναμιών των δισεκτών για την Ψυχή του ανθρώπου καιρών.

K.D.T.

(β)

Ο δαίμων και η Ψυχαγωγία

Συχνά οι ζαβοιλιές του δαίμονος του τυπογραφείου δεν προκαλούν μεγάλες ζημιές, και ο αναννώστης εύκολα αντιλαμβάνεται και το λάθος αλλά και το τί ακριβώς έγραψε ο συγγραφέας. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις παρεμβολών του δαίμονος που παραμένουν κρυφές και απαρατήρητες διότι το κείμενο που έχει παραποιηθεί δεν παρουσιάζει καμιά ανωμαλία, ενώ έχει λογική, ειρημό και νόημα. Τέτοια υπήρξε η παρεμβολή στο άρθρο του Χριστόδουλου Κυπριανού «Η σημασία της τέχνης και του πολιτισμού και η ανάγκη για αυθεντική δημιουργία» στο προηγούμενο τεύχος του Ανευ.

Στην 4η παράγραφο του άρθρου (σελ.58) ο συγγραφέας αναφέρεται στη «βασική λειτουργία και στόχους της τέχνης που», διαβάζουμε στο άρθρο όπως τυπώθηκε, «δεν μπορούν παρά να σχετίζονται με την πνευματική ανέλιξη και την Ψυχαγωγία». Κι εδώ ακριβώς, στην τελευταία λέξη, έγινε η επέμβαση: ο συγγραφέας δεν είχε γράψει «Ψυχαγωγία» (δηλαδή, διασκέδαση) αλλά «Ψυχ-αγωγία» (με την έννοια «αγωγή της Ψυχής»). Ιδού ολόκληρη η πρόταση όπως την έγραψε ο συγγραφέας.

«Η τέχνη έχει (πρέπει να έχει) άμεση σχέση με τη ζωή μας, τις έγνοιες και τις ανάγκες μας - πρωτίστως για την ομορφιά. Μπορεί (διαιτερά για την μοντέρνα τέχνη) να απαιτείται λίγη προσπάθεια για να αντιληφθούμε την σύγχρονη γλώσσα έκφρασης αλλά αυτό δεν διαφοροποιεί τη βασική λειτουργία και στόχους της τέχνης που δεν μπορούν παρά να σχετίζονται με την πνευματική ανέλιξη και την Ψυχ-αγωγία».

Με απολογίες
Ανευ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ντίνα Κατσούρη

Η Μήδεια του Μπόστ από τον ΘΟΚ Κύπρια 2003

Την εμπιστοσύνη που έδειξε ο ΘΟΚ στο πρόσωπο του Γιώργου Μουαΐμη ο τελευταίος την ξεπλήρωσε στο διπλάσιο. Απέδειξε πως είναι σκηνοθέτης. Και πραγματικός σκηνοθέτης σημαίνει να σέβεσαι το συγγραφέα και το κείμενό του. Να χτιζεις πάνω σ' αυτά και όχι να γκρεμίζεις προβάλλοντας τις δικές σου αντιλήψεις για εκείνες του συγγραφέα. Ο Μπόστ προσφέρεται για εμβόλιμα επικαιρά στοιχεία εντούτοις ο Μουαΐμης σεβάστηκε το κείμενο το έδωσε ατόφια με απειροελάχιστες παρεμβολές. Εκεί που επιχειρήσει κάποιους εκσυγχρονισμούς ήταν στην ερμηνεία των ηθοποιών. Που ήταν και επιτυχημένοι και καιροί. Εδώ να πούμε πως ο Μουαΐμης έχει μια ιδιαίτερη σχέση με τους ηθοποιούς. Είναι δεμένος μαζί τους κι' αυτοί τον υπακούουν ερωτικά θα' λεγα δίνοντας πάντα τον καλύτερο εαυτό τους. Και αυτό είναι το κατόρθωμά του. Να τους κάνει να φτάνουν σε μια υπέρβαση του ρόλου τους. Και σε εξαιρετες ερμηνείες. Είναι ένας πραγματικός σκηνοθέτης και δάσκαλος. Το κυριότερο βέβαια είναι ότι έδωσε σε νέες κοπέλλες την ευκαιρία να εκφραστούν καλλιτεχνικά και να μας

Μήδεια η Άννιτα Σαντοριναίου
Καλόγρια η Γιολάντα Χριστοδούλου

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Μαρία Μόσχου

Κωστή Μ. Κωβαιού, Φιλοσοφία και κινηματογράφος, Καρδαμίτσα, Αθήνα 2002, σελ. 223.

Ο Κωστής Μ. Κωβαιος —επί χρόνια αφοσιωμένος μελετητής των έργων του αυστριακού φιλοσόφου Ludwig Wittgenstein— αποφάσισε να κάνει μια παρέκβαση. Το τελευταίο του βιβλίο *Φιλοσοφία και κινηματογράφος* δεν έχει καμία —τουλάχιστον προφανή— σχέση με το έργο του πνευματικού του δασκάλου. Πρόκειται για μια συλλογή από κριτικά δοκίμια εννέα ταινιών οι οποίες, κατά τον Κωβαιο «δίνουν λαβή για φιλοσοφική συζήτηση». Ο συγγραφέας διευκρινίζει ότι δεν τις προβάλλει ως τις καλύτερες της κινηματογραφικής παραγωγής (αν και, κατά τη γνώμη του είναι όλες τους αριστουργήματα), αλλά ως ταινίες οι οποίες θέτουν φιλοσοφικά προβλήματα που επιδέχονται (αν όχι απαιτούν) περαιτέρω συζήτηση.

Τα έργα που διάλεξε να περιλάβει είναι *H μπλε ταινία* του Kieslowski, το *Σφαιρες* πάνω από το *Μπρόντγουέϊ* του Woody Allen, Το Θεώρημα του Pasolini, το *Τελευταία γυναικα* και Αντίο πιθηκε του Ferreri, το *Ιστορία του καλοκαιριού* του Rohmer, το *H κυρία* και ο ναύτης της Wermüller, το *Ο δολοφόνος* του Τόκου του Κουροσάβα και το *Δαμάζοντας τα κύματα* του Lars von Trier.

Ίσως ξενίσει τον αναγνώστη η απουσία δημιουργών όπως ο Bergman, ο Dreyer, ο Tarkovski, ο Antonioni, κ. ά., οι περισσότερες ταινίες των οποίων ανήκουν στην κατηγορία των ταινιών που «θέτουν φιλοσοφικά προβλήματα». Οι λόγοι που προσφέρει ο συγγραφέας είναι δύο ειδών: Ο γενικός λόγος ότι οι ταινίες των δημιουργών αυτών έχουν «συζητηθεί κατά κόρον, ώστε η δική του συνεισφορά θα έμοιαζε μια απλή επανάληψη» και ειδικοί λόγοι για τον καθένα από αυτούς τους δημιουργούς. «Π.χ., τα έργα του Αντονίονι μάς υποβάλλουν την υπαρξιστική ιδέα της μοναξιάς και της απελπιδίας μέσα σ' έναν εχθρικό ή απρόσωπο περίγυρο, αλλά η αξία τους έγκειται περισσότερο στον άρρητο τρόπο με τον οποίο μας υποβάλλουν αυτή την υπαρξιακή κατάσταση, στα φιλμικά μέσα κι όχι στους διαλόγους, το στόρου ή το σενάριο. Τέτοια έργα σου μεταφέρουν μιαν ατμόσφαιρα, αλλά δεν τη «συζητούν», τρόπον τινά, μαζί σου. Ίσως γιατί η υπαρξιακή κατάσταση δεν μπορεί να μεταφερθεί μέσα από λογικές διαδικασίες. Η βιώσή της απαιτεί εξώλογες διαδρομές. Κάπι ανάλογο συμβαίνει και με τον Bergman: Στα περισσότερα έργα του, ειδικά της πρώιμης περιόδου, ένα υπαρξιακό μοτίβο διατρέχει τους ιστούς τους: η «σιωπή του Θεού», ο λόγος ως ακατάλληλος φορέας του Θεού, η αδυναμία συνύπαρξης του κόσμου της καθημερινότητας

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Γιώργος Β. Γεωργίου

Κριτική της κριτικής

Η κριτική στα Γράμματα, η αποτίμηση δηλαδή με αξιολογικά κριτήρια της λόγιας παραγωγής ενός τόπου (λογοτεχνικής και άλλης) θεωρείται και είναι ζωτική πλευρά της πνευματικής ζωής, όχι μόνο γιατί καταθέτει απόψεις για την τρέχουσα παραγωγή και δίνει την ευκαιρία σε ένα ευρύτερο κοινό να σχηματίσει άποψη (συμφωνώντας ή διαφωνώντας) γύρω από τα δημοσιευμένα κείμενα, αλλά και γιατί λειτουργεί ως ανατροφοδότης, ως σημείο αναφοράς και πυρήνας ανάπτυξης κριτικού στοχασμού που διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες, βρίσκει αντίστοιχες, ανιχνεύει προθέσεις, δίνει απαντήσεις ή «μοιράζεται» απαντήσεις με το αναγνωστικό κοινό που βλέπει την κριτική ως παραπληρωματική εργασία της λόγιας παραγωγής. Αντίστοιχα, η έλλειψη κριτικής μπορεί να οδηγήσει στα ακριβώς αντίθετα: στην έλλειψη ενημέρωσης, στη μη έγκυρη αποτίμηση των εκδοτικών πραγμάτων, στη μη ανατροφοδότηση, στην παρακώλυση της ανάπτυξης κριτικής σκέψης.

Τι γίνεται όμως στον τόπο μας; Υπάρχει κριτική; Γεγονός είναι ότι ο Τύπος βρίθει από παρουσιάσεις νέων εκδόσεων, τα περιοδικά καταγράφουν πληθώρα νέων λογοτεχνικών βιβλίων, ποιητικών συλλογών, κειμένων κ.ά. Πώς λειτουργεί όμως το πράγμα; Η αλήθεια είναι ότι η συνήθης διαδι-

κασία έχει ως εξής: ο εκδοτικός οίκος ή και ο ίδιος ο συγγραφέας (γιατί είναι πάμπολλες οι αυτεκδόσεις στον τόπο μας, ελλειψεις εκδοτικών οικών) στέλνει ένα δελτίο Τύπου στα Μέσα Ενημέρωσης σε τρίτο πρόσωπο («Κυκλοφόρησε η νέα ποιητική συλλογή του τάδε, που διαπνέεται από το τάδε και τάδε...»), όπου συνήθως δεν εξαντλείται στην απλή ανακοίνωση της έκδοσης, αλλά προχωρεί και στην κριτική (!) αποτίμηση της δουλειάς, με ιδιαιτέρως ευνοϊκά όπως καταλαβαίνει κανεὶς σχόλια. Η ανακοίνωση αυτή αναπαράγεται από τα Μέσα, χωρίς συνήθως κριτική, ουσιαστική παρέμβαση και έτσι φτάνει στον αναγνώστη η ειδηση για την πολύ σημαντική έκδοση έτσι όπως τη συνέγραψε ο ίδιος ο συγγραφέας της!

Από την άλλη, στις ελάχιστες περιπώσεις που βλέπει κανεὶς κριτικές για βιβλία, εκδόσεις κλπ. εξαντλούνται ως επι το πλειστον σε γενικόλογα σχόλια με υμητική διάθεση, απ' αυτά που θα μπορούσαν να ισχύουν για κάθε έκδοση, όπου αβρόχοις ποσίν γίνεται ένα είδος αναπαραγωγής αυτής τούτης της αυτοπαρουσιασης που είχε προηγηθεί.

Μάλιστα, σε μια εργασία που ετοιμάζω με χρήση corpus, δηλαδή ενδεικτικού σώματος κειμένων από τέτοιες κριτικές μια μικρογλωσσική ανάλυση καταδεικνύει αυτούς τους μηχα-

νισμούς, που δεν αφορούν στην ουσία, αλλά σε μια επιφανειακή καταγραφή εξωτερικών χαρακτηριστικών των εκδόσεων, που δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία εν τέλει για την ουσία του πράγματος. Ωστόσο, εξυπηρετείται η ανάγκη προβολής των εκδοτικών προσπαθειών, δικην δελτίων Τύπου, χωρίς όμως καμιά ουσιαστική συμβολή στην υπόθεση της κριτικής.

Κάποια λογοτεχνικά περιοδικά φιλοξενούν μερικά κριτικά σημειώματα αξιώσεων, που όμως κι αυτά χάνονται μέσα στον ορυμαγδό των γενικόλογων σχολίων. Ακόμα και σ' αυτές τις περιπτώσεις, όχι σπάνια η κριτική δεν αποφεύγει ένα είδος κουτσομπολιστικης διάθεσης ή προσωπικής κόντρας ακόμα και από πανεπιστημιακούς που ενώ ο λόγος τους θα μπορούσε να είναι ουσιαστικός διολισθαίνει σε προσωπικές προτιμήσεις

άσκετες με ό,τι θα ανέμενε κανείς σε ένα κείμενο σοβαρής αποτίμησης της λόγιας παραγωγής.

Και στον ελληνικό χώρο υπάρχουν αυτές οι αγκυλώσεις, αλλά επιπλέον υπάρχει μια σοβαρή πλευρά της κριτικής που υπηρετεί τους σκοπούς ύπαρξής της. Διαβάζεις ας πούμε τη δημοκρατία, κατά τα άλλα, κριτική της ποιησης του Χάρη Βλαβιανού από το Δημοσθένη Κούρτοβικ και έχεις ένα πανόραμα της νέας δουλειάς του ποιητή, επισημαίνονται αδυναμίες που είτε συμφωνεῖς είτε όχι σε υποχρεώνουν να στοχαστείς επάνω στην ουσία του πράγματος, στα εκφραστικά μέσα. Τέτοια κριτική χρειαζόμαστε κι εμείς. Και όσο δεν εκλείπει ένα είδος «κουμπαροκρατίας» στα Γράμματα, τότε δύσκολα θα μπορέσουμε να επωφεληθούμε από τη συλλογική εμπειρία.

Ντίνα Κατσούρη

Το ΥΠΕΞ και η περιπέτεια τεσσάρων πινάκων

Έγινε κί’ αυτό. Ή μάλλον ξανάγινε κί’ αυτό. Τέσσερα από τα έργα που η Κρατική Πινακοθήκη δάνεισε στο Υπουργείο Εξωτερικών, τέσσερα χαρακτικά, τρία του Τηλέμαχου Κάνθου και ένα του Αντρέα Λαδόμματου και ένα έργο σε λάδι του Τζον Κόρμπιτς έκαμαν φτερά. Εκείνοι από τους λειτουργούς στους οποίους χρεώθηκαν τα έργα είτε μετακινήθηκαν σε άλλο πόστο είτε αφυπηρέτησαν χωρίς να ενημερώσουν ότι ήταν χρεωμένοι με αυτά τα έργα.

Και φυσικά δε μας βρίσκει καθόλου σύμφωνους αυτή η διαδικασία

που βιώνουμε τα αποτελέσματά της. Στο ίδιο το ΥΠΕΞ θα πρέπει να χρεώνονται οι πίνακες για να έχει την έγνοια και τη φροντίδα τους. Και να μην περιμένουν από την καλή(;) διάθεση ή ευσυνειδησία κάθε λειτουργού που τα δανειστήκε. Φαίνεται δεν έχουν συνειδητοποιήσει πώς πρόκειται για έργα που ανήκουν στην πολιτιστική μας κληρονομιά (και είναι και κρατική περιουσία) που θα πρέπει να την κρατήσουμε με τα νύχια και τα δόντια. Κάτι που περιμέναμε από ένα ΥΠΕΞ να το γνωρίζει.

«Μοντάζ»

Ναι ήταν έκπληξη. Γιατί μέσα στη σαβούρα των κυπριακών σήριαλ, εκεί που δυσκολεύεσαι να ξεχωρίσεις κάποιο που να έχει ποιότητα και φρεσκάδα από κάθε άποψη, με κάποιες

βέβαια καλές εξαιρέσεις, όπως είναι «Η πλατεία» και το «Βουράτε γειτόνοι», ήρθε ένα σήριαλ του P.I.K.1 να ταράξει τα νερά. Μιλάμε για το «Μοντάζ» με σκηνοθέτη τον Ηλία Ερμάζη, που

μαζί με μια ομάδα χαρισματικών νέων ηθοποιών δίνει μαθήματα σωστής τηλεοπτικής δουλειάς. Το σήριαλ πραγματεύεται τις διαπροσωπικές σχέσεις μιας ομάδας νεαρών. Και οι ηθοποιοί εφημηγεύουν τους ρόλους τους απιστευτά εύστοχα, με μια καθημερινή γλώσσα και μια λιτότητα που σε εκπλήπτει. Δεν υπάρχουν τσιτάτα και υστερίες, παρά μόνο όταν χρειάζεται και όσο χρειάζεται ούτε υπερβολές για να προκαλέσουν γέλιο ή κλάμα. Οι ηθοποιοί έχουν μια εσωτερικότητα που την εξωτερικεύουν στην κατάλλη-

λη στιγμή, απλά, καθημερινά. Το σήριαλ είναι γυρισμένο με μια μοντέρνα τεχνική από άνθρωπο που ξέρει από τηλεόραση. Τα πλάνα του έχουν μια ποιητική διάσταση.

Μια παρατήρηση μόνο: Το σενάριο κάποιες φορές πλατιάζει, γίνεται βαρετό και επηρεάζει και τους ηθοποιούς που μοιάζουν να νοιώθουν αμήχανα. Ας το προσέξει ο σεναριογράφος Μαρίνος Χ'Βασιλείου.

Το «Μοντάζ» δείχνει το δρόμο στο P.I.K. πέρα από τα μηχανάκια της A.G.B.

Το Ευχάριστο Σαββατόβραδο

Φυσικά και ήταν μύθος ο ισχυρισμός ότι υπάρχουν μοναδικοί και ανεπανάληπτοι τηλεπαρουσιαστές που μάλιστα για να μην τους χάσουμε τους πληρώναμε κάθε Σαββατοκυριακό τα ναύλα Αθήνα-Λευκωσία και ξανάπαλιν. Κίνητο το απέδειξαν με την παρουσία τους οι καινούργιοι παρουσιαστές του Ευχάριστου Σαββατόβραδου ο Λουκάς Χάματσος και η Μαρία Ιωάννου. Έφεραν έναν άλλο αέρα στην εκπομπή. Γεμάτοι κέφι, ζωντάνια και προπάντων αγάπη γι' αυτό που κάνουν ανέβασαν την ποιότητα του Σαββατόβραδου. Και το κυριότερο δεν

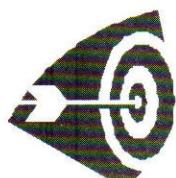
επιδιώκουν να προβάλλουν τους εαυτούς τους προς τα έξω όπως έκαναν κάποιοι άλλοι αλλά την εκπομπή. Η Μαρία Ιωάννου μπορεί στην αρχή να τα βρήκε δύσκολα μετά, όμως, έστρωσε και έκανε με το Χάματσο ένα καλό δίδυμο.

Και μια έκκληση. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα να βλέπεις σε μια εκπομπή ενηλίκων ως φιλοξενούμενους παιδιά κάτω των δεκαοκτώ. Και να βγαίνουν και στην πίστα να χορεύουν με τους τραγουδιστές. Ντροπή. Είναι και κρατικό κανάλι που έχει μια άλλη αποστολή.

Νικόλας Πάρης

«Πόσους λαούς έπαιξεν ο κουμπάρος ο Γιαννής»;

Η ποιότητα των τηλεοπτικών ρεπορτάζ στην Κύπρο

Είναι μέρα κυνηγιού και απαιτούνται επειγόντως δηλώσεις για το βραδινό δελτίο. Στήνεται, λοιπόν, ο δημοσιογράφος στα περάσματα των κυνηγών, με το μικρόφωνο ανά χείρας: «Πώς πή-

γαμε σήμερα»; «Τίποτε, κουμπάρε, τίποτε. Ένι λλίον το θήραμαν τζιαι ο κόσμος πολλύς. Μιαν τζικλαν μόνο επικιάμεν». Δεύτερη συνέντευξη: «Πώς πήγαμε σήμερα»; «Τίποτε, κουμπάρε, τίποτε. Ένι λλίον το θήραμαν τζιαι ο κόσμος πολλύς. Έτο, εκάτσαμεν τζιαι τρώμεν τα λουκάνικα μαζ». Τρίτη συνέντευξη: «Πώς πήγαμε σήμερα»; «Τί-

ποτε, κουμπάρε, τίποτε. Θέλει τζί' αρώτημαν'; Αφού δε υποστούμε αυτούς τους φοβερής φαντασίας διάλογους και τις εκπάλγους καλλονής σκηνές όπου ο κυνηγός πυροβολεί εν ψυχρώ την άγρια φύση της πατρίδας μας, καταλήγει το ρεπορτάρι : «...και για όσους γύρισαν παπαγάλοι, υπάρχει πάντα η επόμενη φορά!».

Στα πιο πάνω φανερώνεται η έλειψη γνώσης και ευαισθησίας σε όλη της τη μεγαλοπρέπεια. Το μόνο θέμα το οποίο μας απασχολεί ως κοινωνία είναι μόνο το «πόσους λαούς έπικιαν ο κουμπάρος ο Γιαννής»; Ο υπερβολικός αριθμός κυνηγών, η καταπόνηση της άγριας φύσης και ο εκφυλισμός των άγριων ειδών με την

απελευθέρωση θηραμάτων εκτροφής δεν είναι θέματα που πρέπει να θιγούν; Επίσης, η επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος με τα βαρέα μέταλλα των σκαγιών και των άδειων φυσιγγίων και οι καταστροφές που προκαλούνται σε καλλιέργειες, ταμπλέες και καλώδια είναι θέματα ανάξια λόγου; Μήπως οι συνέπειες του κυνηγού δεν πρέπει να απασχολούν τις εξακόσιες χιλιάδες κόσμου που δεν κυνηγούν;

Αν σε τούτο τον τόπο στέρούμαστε φαντασίας, ας αντιγράφουμε, τουλάχιστον. Η παρακολούθηση ενός ρεπορτάρι του BBC ή της EPT θα μπορούσαν να μας αποκαλύψουν πολλά επικοινωνιακά μυστικά.

Οι χώροι στάθμευσης για αναπηρικά αυτοκίνητα ή το δικαίωμα της αυτοδικίας

Σε ρεπορτάρι της τηλεόρασης είδαμε έναν πατέρα αναπήρου να προσπαθεί να βρει χώρο στάθμευσης στο

Γενικό Νοσοκομείο της Λευκωσίας και ακολούθως, αφού στάθμευσε «παράνομα», να ανεβάζει το καροτσάκι, στο χέρι, τρεις ορόφους. Αν εξειδικεύσουμε το πρόβλημα στους χώρους στάθμευσης, το εξωφρενικό δεν είναι το ότι κάποιοι συμπατριώτες μας σταθμεύουν στους ειδικούς χώρους για ανάπηρους, δείχνοντας πλήρη έλλειψη ευαισθησίας, ανυπακοή στους κανονισμούς και άγνοια του όρου κοινωνική αλληλεγγύη. Το εξωφρενικό είναι το ότι σε κανένα Δήμο δεν γίνεται η παραμικρή προσπάθεια επιβολής των κανονισμών. Για παράδειγμα, ενώ οι τροχονόμοι δείχνουν ιδιαίτερο ζήλο στην καταγγελία όσων δεν πλήρωσαν τέλος στάθμευσης, το έγκλημα της κατακράτησης των χώρων στάθμευσης για

αναπηρικά αυτοκίνητα προσπερνιέται ως μη γενόμενο. Δεν είναι, βέβαια, ευθύνη μόνο των τροχονόμων αλλά -πρωτίστως- ευθύνη των πολιτικών αρχόντων, οι οποίοι είναι γνώστες του προβλήματος. Συζητήθηκε ποτέ σε συνεδρία οποιουδήποτε δημοτικού συμβουλίου το πώς θα λυθεί το πρόβλημα;

Μήπως οι έχοντες ειδική ευαισθησία για το θέμα δικαιολογούνται να αυτοδικήσουν, ελλειψει κρατικής μέριμνας; Για παράδειγμα, μήπως θα ήταν δικαιολογημένος κάποιος να κολλά αυτοκόλλητα στα μπροστινά τζάμια των αυτοκινήτων των παρανομούντων με την ένδειξη : «Σεβαστείτε τους χώρους στάθμευσης για αναπηρικά αυτοκίνητα»; Σε τέτοια περιπτώση το κράτος θα συλλάβει, μάλλον, το δράστη, με τη κατηγορία της επειμβασης σε ξένη περιουσία. Το μεγάλο πρόβλημα, όμως, θα είναι η αντιπαράθεση που θα δημιουργηθεί μεταξύ ιδιοκτητών αναπηρικών και μη αυτοκινήτων. Δεν θα ήταν, λοιπόν, προτιμότερη μια θεσμική λύση του προβλήματος;

Γιάννης Κατσούρης

Πολιτιστικό κέντρο ή όπως αλλοιώς λέγεται

Η πρόθεση για δημιουργία ενός πολιτιστικού κέντρου πολλαπλής χρήσης, άρχισε στις αρχές του 1970. Από τότε κάτι συνέβαινε και έμενε στα χαρτιά! Πρώτα ήταν η εισβολή, ύστερα ήταν η άκρα επιπολαιότητα της κυβέρνησης Κυπριανού που αντί να υλοποιήσει τα σχέδια που υπήρχαν, προτίμησε να στριμώξει ένα νέο Συνεδριακό Κέντρο εκεί στην ξενοδοχειακή σχολή και αργότερα ήταν η προχειρότητα της κυβέρνησης Βασιλείου που δεν ήθελε αυτό το Κέντρο να στηθεί εκεί στις παρυφές του Προεδρικού Μεγάρου, γι' αυτό και απέφασισε να το μελετήσει εξ υπαρχής και το έστειλε στις ελληνικές καλέν-

δες. Οι κυβερνήσεις Κληριδη, εξ άλλου ελάχιστα ασχολήθηκαν μαζί του...

Σήμερα τριάντα και βάλε χρόνια από την αρχική ιδέα, που περιλάμβανε αιθουσα πολλαπλής χρήσης, την κρατική βιβλιοθήκη του τόπου και την πινακοθήκη του ξανάρχεται στην επιφάνεια αυτό το κέντρο φάντασμα μ' ένα πάντρεμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας και κρατικής επιχορήγησης!

Ας ελπίσουμε ότι δε θα περάσουν άλλα τριάντα χρόνια για να πραγματοποιηθεί η νέα πρωτοβουλία, ανκαί με την... προτεραιότητα που δίνουμε σε έργα πολιτιστικής υποδομής, δεν αποκλείεται!

Κρατική Βιβλιοθήκη

Την ίδια περίου τύχη είχε και η προσπάθεια για ανέγερση Κρατικής Βιβλιοθήκης. Αφού απέτυχε το Πολιτιστικό Κέντρο, όπου θα είχε τη θέση της, σοφές κεφαλές σκέφτηκαν και αγόρασαν ένα οικήμα, ολοκληρωτικά ακατάλληλο εκεί στην Πύλη Αμυοχώστου για να τη στεγάσουν! Σήμερα δεκαπέντε ή εικοσι χρόνια μετά «προσπαθούν» οι αρμόδιοι να διώξουν τους ενοικιαστές της(!) και τα... περιστέρια του πάνω ορόφου!

Στο μεταξύ μια δεύτερη σκέψη ήλθε να βοηθήσει στην προώθηση αυτού του έργου. Ήταν το ξενοδοχείο «Φιλοξένεια», επίσης κτίσμα ακατάλληλο για τις ανάγκες μιας σύγχρονης βιβλιοθήκης! Όμως από τότε παρήλθαν κάποια χρόνια τρία ή τέσσερα και δεν φαίνεται κανένα φως στην... άκρη της σήραγγας! Και φυσικά μια σύγχρονη Κρατική Βιβλιοθήκη για τον τόπο μας παραμένει όνειρο!

